

ВИВЧЕННЯ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО СКАЗУ ТВАРИН В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2018-2022 РОКИ

Карчевська Тетяна Миколаївна,

кандидатка ветеринарних наук, доцентка кафедри

інфекційних та інвазійних наук, Заклад вищої освіти

«Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський

ORCID: 0000-0002-5693-916X

Актуальність. В умовах сучасності в більшості областей України сказ займає одне із провідних місць серед хвороб інфекційної патології. Щорічні спалахи хвороби реєструються як серед диких м'ясоїдних, так і серед сільськогосподарських та домашніх тварин. Крім того, сказ є ще й небезпечним зоонозним захворюванням і тому постійно знаходиться в центрі уваги і ветеринарних, і медичних фахівців. В Україні епізоотія сказу природного типу триває вже більше 40 років, а за останні роки, в результаті певних обставин, склалась, досить складна епізоотична ситуація щодо сказу.

На сьогоднішній день виявлено тенденцію до збільшення кількості спалахів сказу серед домашніх м'ясоїдних, а саме котів, що свідчить про відсутність регуляції їх кількості в містах і сільській місцевості, а також відсутність планових щеплень серед цього виду тварин. Встановлено зміщення епіцентру сказу зі східних та північно-східних областей до північно-західного регіону України [1 - 3].

Ааналізуючи структуру захворювання тварин на сказ у Львівській області та враховуючи кількість випадків захворювання м'ясоїдних і синантропних тварин, Левківський Д.М. із співавторами [4], вважають, що існують передумови виникнення перехідних або змішаних природних вогнищ і основними причинами цього є синантропізація диких тварин а також здичавіння домашніх котів та собак, залишених господарями.

У Хмельницькій області сказ також залишається досить складною проблемою [5 - 6]. Викорінення хвороби наразі проблематичне через її широку природну вогнищевість та наявність потенційних резервуарів вірусу в природі, а особливості географічного поширення сказу й умов ведення тваринництва ускладнюють боротьбу із цим захворюванням.

Мета: провести епізоотологічний моніторинг щодо сказу тварин в Хмельницькій області та вивчити динаміку видової структури захворювання за 2018-2022 роки.

Матеріали і методи дослідження. В роботі використовували дані річної звітності Хмельницької регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини.

Результати досліджень. За результатами епізоотологічного моніторингу та звітної документації встановлено, що за 2018-2022 роки у Хмельницькій області було зареєстровано 553 випадки сказу у різних видів тварин (табл. 1).

Як видно з даних таблиці 1, найбільшу кількість випадків сказу було зареєстровано в 2018 році (213), в 1,7 разів менше – в 2019 (122) , в 3,4 рази менше – в 2020 (62), в 2,4 рази менше – в 2021 (89) і в 3,2 разів менше (67) – в 2022 році. Отже, згідно представленої динаміки можна зробити висновок, що з 2018 року по 2022 рік включно щодо кількості випадків сказу серед тварин прослідковується тенденція до їх зменшення. За цей період за видовою структурою захворювання було зареєстровано у 10 видів тварин, найбільше випадків сказу серед усіх тварин займає сказ лисиці - 301 випадок (54,4% від загальної кількості отриманих позитивних результатів), менше у котів – 90 випадків (16,3%), у собак – 82 випадки (14,82 %), у великої рогатої худоби – 67 випадків (12,12%), у дрібної рогатої худоби – 5 випадків (0,91%), у куниці – 3 випадки (0,55%), у борсухів – 2 випадки (0,36%) і по 1 випадку було зареєстровано у коней, тхора та хом'яка, відповідно по 0,18 %.

Таблиця 1

Динаміка видової структури захворювання тварин на сказ

за 2018 - 2022 роки

Види тварин	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		Всього	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ВРХ	11	5,2	12	9,8	7	11,1	20	22,5	17	25,2	67	12,12
ДРХ	1	0,4	0	0	0	0	1	1,1	3	4,5	5	0,91
Собаки	20	9,4	9	7,5	22	36,3	15	16,8	16	22,6	82	14,82
Коти	16	7,5	11	9,1	20	32,1	19	21,5	24	37,4	90	16,3
Лисиці	165	77,5	88	72	13	20,5	31	34,8	4	5,8	301	54,4
Коні	0	0	0	0	0	0	1	1,1	0	0	1	0,18
Борсук	0	0	1	0,8	0	0	1	1,1	0	0	2	0,36
Тхір	0	0	0	0	0	0	1	1,1	0	0	1	0,18
Куниця	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4,5	3	0,55
Хом'як	0	0	1	0,8	0	0	0	0	0	0	1	0,18
Всього	213	100	122	100	62	100	89	100	67	100	553	100

При проведенні епізоотологічного розслідування наявних випадків сказу у тварин було встановлено, що найчастішою причиною захворювання домашніх і сільськогосподарських тварин були їх контакти з червоною лисицею.

Ми також звернули увагу, що за останні 5 років прослідковується тенденція до більш частіших випадків сказу у котів в порівнянні із собаками.

Аналізуючи документацію ветеринарної звітності ми встановили, що основними причинами складної ситуації щодо сказу котів і собак є недостатній контроль за виконанням правил їх утримання, безвідповідальність власників тварин, в результаті чого збільшується кількість безпритульних тварин, особливо на околицях міст, дачних ділянках, прибудинкових територіях тощо, небажання власників вчасно проводити запобіжні щеплення, невиконання своїх функцій бригадами по відлову безпритульних тварин. Очевидно, що для підвищення відповідальності власників тварин необхідно законодавчо затвердити та підвищити адміністративну відповідальність за ухилення від обов'язкової вакцинації та ідентифікації [7].

Висновки. Таким чином, загальна ситуація щодо розповсюдження вірусу сказу серед тварин Хмельниччини, незважаючи на загальну тенденцію до зниження кількості випадків сказу серед різних видів тварин, продовжує залишатись напруженою і тому потребує подальшого ретельного та постійного контролю.

Список використаних джерел:

1. Парасочка Л. Г., Зубарева І. М., Вінніков А. І. (2017). Моніторинг поширення вірусу сказу серед свійський тварин Дніпропетровщини: Вісник проблем біології і медицини. Дніпропетровськ. Вип. 1 (135). С.246-250.
2. Бабкін М.В., Головка М.А, Вержиховський О.М., Мороз Д.А. (2013). Особливості епізоотичного процесу сказу в Україні: Ветеринарна медицина України. № 8. С. 7–10.
3. Епізоотична ситуація та особливості сказу на території Білоцерківського району / О.В. Довгаль, Т.М. Царенко, С.А. Білик, М.О. Савченко (2021): Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Сучасний розвиток ветеринарної медицини» (БНАУ, 21 жовтня 2021 р.). Біла Церква. С.30-31.
4. Левківський Д.М., Левківська Н.Д., Сторчак Ю.Г., Гутий Б.В. (2016). Епізоотологічний моніторинг сказу тварин у Львівській області за 2014–2016 роки, аналіз проведених антирабічних заходів: Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького, Т. 18. № 3 (71). С.50-53.
5. Ачілов В.Г., Недосєков В.В. (2013). Характеристика епізоотичного процесу сказу в Хмельницькій області: Ветеринарна медицина України. № 6. С. 14-17.
6. Карчевська Т.М., Чумаков К.А., Петрук Є.О. (2017). Епізоотологічний моніторинг сказу тварин у Хмельницькій області: Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Епізоотологія, здоров'я та добробут тварин. Виклики сучасності». К: НМЦ «Агроосвіта». С.12-15.
7. Баранов В.С., Неволько О.М., Іванов М.Ю. (2013). Сказ – проблеми та перспективи оздоровлення в Україні: Ветеринарна медицина. Випуск 97. С.153-157.